

Павлюк О. О.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних фінансів
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

Pavliuk O. O.

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor at International Finance Department
Kyiv National Economic University
named after V. Hetman*

ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРНОГО СЕРЕДОВИЩА НА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ БАНКУ

HOW SUPERVISORY ENVIRONMENT AFFECTS BANK'S ASSET/LIABILITY MANAGEMENT

Анотація. Трансформація фінансових ринків вплинула на склад банківського балансу таким чином: з одного боку, спостерігається значне зростання важливості пасивів і розвитку, наприклад, ринку CDs; з іншого боку, спостерігається значне розширення міжбанківського ринку, де банки можуть легко купувати та продавати надлишкову ліквідність. Базельський комітет розробив ряд заходів стандартів капіталу та ліквідності, які спрямовані на зміцнення банківської системи. Останніми роками управління активами та пасивами набуло великого значення в управлінні банком.

Ключові слова: баланс банку, активи, пасиви, банківське регулювання, Базельський комітет з банківського нагляду, управління активами і пасивами, управління ліквідністю.

Вступ та постановка проблеми. Сучасний банк можна розглядати з різних точок зору: по-перше, це підприємство, яке працює в певному законодавчому полі та має свій баланс, по-друге, баланс цього підприємства базується на інформації про проведення та укладання традиційних банківських угод, по-третє, сучасний банк – це організація, в якій концентруються сучасні технології, які дають змогу поєднувати всі функції сучасного банку та шляхом оптимізації процесу регулювання та менеджменту досягати прибутковості бізнесу. Сучасна банківська справа складається в результаті вивчення цих трьох позицій. Регулятори витрачають значні зусилля, аналізуючи та корегуючи інструменти регулювання, зважаючи на продукти і послуги, які пропонують фінансові установи, і на їх вартість. Обмеження банківських продуктів, бар'єри на шляху до входження в ринок, ступінь обмеження відкриття відділень – все це може не лише підвищувати безпеку банківського бізнесу, але й зменшувати конкуренцію. Оскільки банківський бізнес уособлює концентрацію різних інтересів (інтереси бізнесу, інтереси держави), то важливим є знаходження оптимальної бізнес-моделі, яка буде сприяти здоровій конкуренції та не призводити до кризових явищ всієї фінансової системи. Ступінь впливу нових вимог Базельської угоди на діяльність того чи іншого банку залежить від цілого ряду чинників, таких як бізнес-модель і стратегія діяльності, склад капіталу і ліквідних активів, поточні показники достатності власних коштів та ліквідності, ступінь кредитоспроможності контрагентів, а також обсяг позабалансових операцій. Можна очікувати, що зростання вартості витрат, пов'язаних з підтриманням належного рівня достатності капіталу і ліквідності, а також із забезпеченням дотримання вимог регулюючих органів, зробіть негативний вплив на рентабельність банківської системи загалом. Тому актуальними залишаються проблеми дослідження вимог та рекомендацій Базельського

комітету щодо регулювання банків, а також імплементації цих вимог в банківську систему України.

Метою роботи дослідження сучасного досвіду регулювання банків в умовах світової кризи, а саме впливу рекомендацій Базельського комітету на управління активами і пасивами банку, а також визначення проблем запровадження методологічних положень Базельського комітету в банківську систему України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 2010 році Базельський комітет опублікував третю Базельську угоду (Third Basel Accord) [1], яка є ключовим нормативним документом, спрямованим на підвищення якості управління ризиками та капіталом фінансових організацій. Цей документ встановлює нові мінімальні вимоги до капіталу, нові показники ліквідності і «леверидж», а також нові методики і підходи до вимірювання та оцінки ризиків. Крім того, документ вводить більш жорсткі стандарти нагляду за банківською діяльністю, а також підвищені вимоги до розкриття інформації та управління ризиками.

Базельським комітетом був розроблений досить докладний календарний графік із зазначенням конкретних термінів прийняття кредитними організаціями тих чи інших вимог Базеля III і часу, відведеного на їх впровадження. Спочатку планувалося, що деякі правила вступлять в силу вже 1 січня 2013 року.

Так, Директива адекватності капіталу (Capital Adequacy Directive) [5] – це європейська директива, яка спрямована на встановлення єдиних вимог до рівня капіталу як для банківських установ, так і для небанківських фірм, які здійснюють операції з цінними паперами. Ця Директива була вперше видана в 1993 році і переглянута в 1998 році. Оновлена Директива достатності капіталу почала діяти з 2006 року.

Директива з регулювання достатності капіталу (The Capital Requirements Directive, CRD IV) була спрямована на регулювання галузі фінансових послуг Європейського

Союзу, а саме впровадження системи нагляду в Європейському Союзі, яка відображає правила Базеля III щодо вимірювання капіталу і стандартів капіталу.

Попередні Директиви достатності капіталу (2006/48 і 2006/49) [2; 3] були замінені новим законодавчим пакетом, відомим як CRD IV. Це пакет, який діє з 1 січня 2014 року і складається з Постанови ЄС № 575/2013 [9] та Директиви 2013/36 / ЄС [4]. Це третій пакет поправок до первинних директив після двох попередніх наборів поправок, прийнятих Комісією в 2008 році (CRD II) і 2009 році (CRD III). Глобальна мета цього нового набору правил полягає в зміцненні стійкості банківського сектору ЄС для того, щоб зробити його краще в умовах економічних потрясінь та створити необхідні умови банкам для фінансування економічної активності і зростання.

Результати дослідження. Банківський баланс надає інформацію про фінансове становище на кінець звітного періоду і включає в себе активи, зобов'язання і власний капітал. Права сторона є основним джерелом фінансування для банку. Вона складається із зобов'язань власників капіталу (акціонерний капітал). Зобов'язання включають депозити, які переважно невеликого розміру, низького ризику і є високоліквідними. Довгострокова заборгованість включає в себе запозичення коштів на грошовому ринку і ринку капіталу, які за своєю природою більш великого розміру, найбільш неліквідні і несуть найбільший ризик.

Банки купують генеруючі дохід активи та цінні папери з використанням коштів, отриманих від депозитів та інших довгострокових позикових коштів. Різницею між загальною сумою активів і загальною сумою зобов'язань банку є капітал (акціонерний капітал). Банки отримують прибуток за рахунок справляння процентної ставки за своїми кредитами, яка вище, ніж та, яку вони платять вкладникам (тобто різниця між процентними платежами за депозитами і відсотками, отриманими за кредитами). Від складу активів і пасивів залежать прибуток і збитки банку. Банки залучають кошти шляхом випуску облігацій і власного капіталу (акцій), а також економії від минулого прибутку (нерозподіленого прибутку). Проте велика частина їх грошей походить від депозитів. Здатність збирати внески від населення відрізняє банки від інших фінансових інститутів.

Кредити у формі кредитування займають більшу частину балансу банку на стороні активів, тоді як вклади займають більшу частину балансу банку на стороні пасивів. Таким чином, кредити банку – це основний актив, тоді як депозити є їх основним зобов'язанням.

Метою активів банку є генерація доходів акціонерів та задоволення інтересів вкладників банку. Тому важливо, щоб банк зберігав частину своїх активів ліквідними для задоволення насущних потреб своїх кредиторів. Активи банку, як правило, поділяються залежно від їх ліквідності, а саме від того, як швидко вони можуть бути перетворені в готівку. Активи банків поділяються на чотири типи: готівкові гроші в сховищі (в Центральному банку) – це кошти, які не приносять доходу, кореспондентські рахунки в інших банках, готівка, державні та приватні процентні цінні папери, придбані на відкритих ринках, та кредити, які надаються клієнтам (юридичні та фізичні особи). Грошові кошти (готівка) та кошти на рахунках розглядаються як основне джерело ліквідності банків, коли повинні бути виконані вимоги клієнтів. Цінні папери також є ще одним джерелом ліквідності, але вони виступають як резервне джерело ліквідності та включають в себе державні цінні папери, а також цінні папери грошового ринку. Кредити є одним з основних активів портфеля більшості банків і генерують найбільший обсяг прибутку, витрат і податків.

Вони також демонструють найвищий ризик невиконання зобов'язань, а деякі є відносно неліквідними.

Банківські активи фінансуються з трьох основних джерел, а саме з акціонерного капіталу, депозитів та різних форм боргу. Акціонерний капітал – це сплачена частина акціонерного капіталу, що вкладена в банк на вимогу відповідної частини будь-яких майбутніх прибутків, які розподіляються у формі дивідендів. Акціонерним капіталом позначається стаття пасиву балансу, яку внесли акціонери, що разом з нерозподіленим прибутком та іншими фондами становить власний капітал банку. Національний регулятор у формі законів надає конкретні ознаки депозитів, боргових інструментів та акціонерного капіталу, однак основні характеристики цих категорій є універсальними. Подібно до інших компаній для формування активів банки використовують боргові зобов'язання та цінні папери. Більшість банківських пасивів має форму депозитів – поточні рахунки, ощадні рахунки або депозитні сертифікати. Основні депозити і позики становлять близько 90% всіх коштів банків, 10% активів припадає на власний капітал акціонерів банку.

Депозити можуть мати різноманітні форми та класифікуватися за джерелами та типами. Поділ депозитів за типом є найбільш розповсюдженою формою поділу, хоча джерела депозитів допомагають аналітикам визначати концентрацію або сферу їх приналежності. Наприклад, джерелами депозитів є кошти клієнтів (юридичних та фізичних осіб), банківські або урядові депозити. Рахунки депозитів до запитання (які також називаються депозитами на пред'явника, поточними або трансакційними рахунками) дають можливість власнику депозиту знімати кошти у будь-якій час та робити платежі третім сторонам. За цими рахунками у більшості країн світу не сплачуються проценти. Банківські системи деяких країн, наприклад, Сполучених Штатів, сплачують проценти за депозитами, якщо клієнт утримує на депозиті мінімальний залишок, або за спеціальними рахунками, які називаються рахунками NOW (Negotiable orders of withdrawal), які фактично можна назвати гібридними ощадними рахунками [7, с. 59].

Ключовою статтею банківського балансу є позичені кошти. Ця стаття зведених фінансових таблиць включає всі недепозитні зобов'язання, а саме овердрафти по кореспондентським банківським рахункам, позички з Центрального банку, угоди зворотної купівлі (репо), позичання банківських резервів, комерційні цінні папери, банківські акцепти. Угоду репо дуже часто можна зустріти на сучасних розвинутих європейських ринках. В цій угоді фінансова установа може брати участь як покупець-кредитор, погоджуючись купити, а потім перепродати цінні папери на певну дату у майбутньому за конкретну ціну. Різницю у ціні, за яку установа продає свої папери, а потім викуповує їх, представляє той процент, який бере банк за користування коштами. Банки також можуть залучати довгострокові кошти (строк погашення більше одного року) через продаж довгострокових боргових інструментів на ринку. У багатьох країнах, що розвиваються, або у країнах, де банківські установи переважно належать державі, інструменти можна купувати безпосередньо у держави.

Останніми роками управлінню активами та пасивами балансу надається великого значення в управлінні банком, оскільки цей процес впливає на ризики банку та їх управління. Відбуваються зміни в співвідношенні компонентів балансу, наприклад, клієнти почали віддавати перевагу ощадним рахункам (рахунки грошового ринку). Незважаючи на те, що частка основних депозитів в банківських активах зменшилася, самі активи продовжували зростати

(за винятком 1987 і 1994 років). Обслуговування основних депозитів – важливий елемент фінансового менеджменту, оскільки порівняно з іншими джерелами коштів банків такі депозити відносно стабільні і недорогі. В банках, які фінансують значну частину своїх активів за рахунок основних депозитів, відсоткові витрати будуть нижчими, ніж у конкурентів, в загальних активах яких частка основних депозитів низька.

Існує два найважливіші джерела фінансування банків, а саме основні депозити і позики. Основні депозити залучаються на місцевих ринках, з них виплачуються невисокі відсотки, вони, як правило, досить стабільні. Позики, навпаки, залучаються на національному або міжнародному грошовому ринку. Більш висока конкуренція на цих ринках обумовлює більш високу вартість коштів. За залученими коштами доводиться виплачувати більш високі процентні ставки, оскільки порівняно з основними депозитами вони більш волатильні. Бухгалтерський звіт будь-якого конкретного банку не дає уявлення про тип фінансування банків, однак можна сказати, що дрібні і середні банки фінансують активи за рахунок основних депозитів, тоді як переважно великі банки залучають для фінансування активів позичкові кошти. Залучення позик можливо за умов високої репутації банку і активної діяльності на ринку депозитів і грошовому ринку.

Трансформація фінансових ринків вплинула на склад банківського балансу: з одного боку, спостерігається значне зростання важливості пасивів та їх розвитку, наприклад, таких ринків, як CDs; з іншого боку, спостерігається значне розширення міжбанківських ринків, де банки можуть легко купувати та продавати надлишкову ліквідність. Ці події змусили сучасні банки проводити більш скоординовану форму управління по обидві сторони балансу, а не тільки орієнтуючись на сторонні активи. Більшість банківських активів, що приносять дохід у 50–65% відсотків сукупного розміру активів, має форму кредитів. Найбільш розповсюджені типи кредитування такі: комерційне та індустріальне кредитування, кредити на нерухомість і споживчі кредити. Оскільки кредитування – основне джерело банківського кредитного ризику, то банкіри, побоюючись дефолту позичальників, регулярно відраховують частину прибутку на певні рахунки з метою створення резервів на відшкодування втрат по кредитах. Цінні папери – другий найбільший тип банківських активів, які приносять процентний дохід. Тому вони використовуються банками як об'єкти інвестування (торгові рахунки) або інструменти підвищення ліквідності (угоди репо). В США, наприклад, на відміну від репо, використовуються федеральні фонди, які торгуються на міжбанківському ринку і відомі як ринок фондів ФРС. Для того щоб мати достатню ліквідність і забезпечити прибутковість угод, банк повинен ефективно управляти своїми активами за рахунок максимізації віддачі від кредитів і цінних паперів і мінімізації ризиків шляхом диверсифікації. Управління активами також включає в себе придбання активів з використанням надлишкових коштів за розумною ціною, щоб забезпечити розумний прибуток за умов певного ризику. Через високий ризик, на який наражаються банки, вони управляють активами шляхом диверсифікації, що має велике значення в зниженні ризику ліквідності. Диверсифікація ризиків здійснюється шляхом видачі різних кредитів для різних груп людей, таких як підприємці, домашні господарства, корпорації. Ще одним важливим аспектом менеджменту банку і, зокрема, управління активами є рішення щодо обсягу ліквідних активів і резервів. Слід пам'ятати, що існує компроміс між прибутковістю і ліквідністю (тобто ліквідні активи, як правило, мають низьку прибутковість, таким чином, банк тримає

високу частку ліквідних активів на його балансі, ймовірно, буде мати більш низький дохід і прибуток). Управління ліквідністю є основою ведення прибуткового і стійкого банку. Ризиком ліквідності є ймовірність банку не виконати свої зобов'язання перед клієнтами, що випливають з невідповідності банківських фінансових потоків (тобто активів (позик) і зобов'язань (депозитів)). Основними факторами, які необхідно досліджувати в контексті управління ліквідністю, є такі: наявність високоліквідних активів, доступність до коштів на грошових ринках, загальна ефективність стратегії та політики управління активами та пасивами, чутливість ресурсів від змін процентних ставок. Керівництво банку повинно визначити прийнятний рівень ліквідності, який би відповідав цим факторам та особливостям національної банківської системи, а також рівень готовності менеджменту до певного ризику. Загально визнано, що розумне управління активами та пасивами забезпечує ліквідність та зменшує ризик зміни процентних ставок. Однак завжди існує вибір між ризиком та прибутком: чим більше ліквідний актив, тим менше він дає прибутку. Ризик полягає в тому, що актив треба продати або реалізувати у несприятливий час для задоволення вимог клієнта, або зобов'язання треба реорганізувати у несприятливих ринкових умовах, що призведе до більших втрат на відсотках. Найбільш ліквідними активами є грошові кошти, резерви в Центральному банку, короткострокові депозити в інших банках, цінні папери найвищої якості зі строком погашення менше року, на які є попит на ринку і які легко продати на ліквідному ринку (наприклад, цінні папери, які зареєстровані на біржі), урядові цінні папери (векселі, ноти та облігації), які можна легко продати через агентів або офіційні біржі. Таким чином, утримання добре диверсифікованого портфеля активів, які є ліквідними, виступає основною умовою для задоволення негайних потреб за більш низьку вартість порівняно із залученням коштів на ринках капіталу.

Традиційна діяльність щодо залучення депозитів для фінансування кредитів становить основу бухгалтерського балансу банку. Джерела (депозити) і використання (кредити) банківських коштів відображаються в звіті про прибутки і збитки, що включає три основні розрахункові компоненти: 1) чистий процентний дохід (N11) – процентний дохід мінус процентні витрати; 2) резерв на можливі втрати, але кредитами (PLL); 3) чистий непроцентний дохід – непроцентний дохід мінус непроцентні витрати.

Ці елементи визначають суть ризиків, пов'язаних з банківською справою і фінансовим менеджментом. Чистий процентний дохід залежить від процентного ризику, ризику ліквідності та ризику дострокового погашення; стан резерву на можливі втрати за кредитами залежить від кредитного ризику або ризику якості кредитів; чистий непроцентний дохід залежить від генерування комісійних або непроцентного доходу (розробка продуктів і ризик ціноутворення) і від контролю за непроцентними витратами (операційний ризик). Отже, банківський ризик може розглядатися як мінливість значень прибутку. Суть сучасної банківської справи зводиться до оцінки ризику, управління ризиком і прийняття ризику; центральне місце у фінансовому менеджменті банків посідає ризик-менеджмент.

Прибутковість є основним показником успіху або неспроможності керівництва щодо стратегічної та лідерської діяльності. Банківські прибутки забезпечують створення капіталу, і вони є необхідними для того, щоб залучити новий капітал інвесторів у разі зростання компанії; вони слугують свідомством ефективної діяльності менеджменту та барометром впливу макроекономічної політики на банківські установи. Прибутки потрібні для покриття

кредитних збитків та побудови адекватного забезпечення. Постійне отримання прибутків створює довіру до банків. Багато аналітиків вважає, що довіра до їх установи є найбільшим цінним банківським активом, оскільки дає змогу звести до мінімуму вартість фінансування та забезпечує доступ до кращих позичальників. Прибутковість банку є основою існування ринкової економіки, однак в країнах з розвинутою економікою існують різні підходи до прибутковості банків. Наприклад, в країнах, де до банків ставляться як до елемента в механізмі економічної і соціальної політики, аналітики стримують наполегливу вимогу до прибутків. У таких випадках, звичайно, у банках, які належать державі, капітал для забезпечення збитків та збільшення активів є просто рядком у фіскальному бюджеті. Багато континентальних Європейських банків показують відносно низькі прибутки, але досить високі рівні резерву. Прибуток до виплати податків розподіляється на різні категорії резерву. Оскільки прибутки банку можуть значно оподатковуватися в тій чи іншій формі.

Інновації у фінансовій індустрії змусили сфокусувати увагу аналітиків на пасиві балансу. В результаті значні коливання процентних ставок і загострення конкуренції за кошти зробили необхідним для банків та їх конкурентів відкриття нових джерел фінансування та здійснення моніторингу вартості депозитних та недепозитних зобов'язань. На формування сучасної вартості банківського капіталу в різних країнах світу впливають два чинники: Базельська угода про вимоги до капіталу з урахуванням ризику, яка була укладена в 1988 році і яка вступила в дію в 1992 році, а також прийнятий в 1991 році Закон про вдосконалення федерального страхування депозитів (Federal Deposit Insurance Corporation Improvement Act, FDICIA) [6]. Базельська угода спрямована на встановлення законодавчих вимог до капіталу з урахуванням кредитного ризику банку. FDICIA є найважливішим законодавчим актом банківської сфери, прийнятим в США з часів закону Гласа-Стигалла 1933 року. Як Базельська угода, так і FDICIA змушують банки нарощувати капітал, але їх методи розрізняються. З 1992 року, згідно з Базельською угодою, банки стали визначати величину обов'язкового капіталу, виходячи зі ступеня кредитного ризику, притаманного кожній організації. Вимоги Базеля виражаються в простому правилі управління ризиком: чим вище кредитний ризик, тим більше капітал, який вимагають регулятори. FDICIA регламентує дії, які спрямовані на забезпечення безпеки банківської системи, а саме попередження кризових явищ, які пов'язані з фінансовими труднощами. Зокрема, це порядок отримання позички у ФРС недостатньо капіталізованих та критично недокапіталізованих закладів, введення премій за страхування вкладів на підставі ризику. Позитивні наслідки цих дій були відчутні вже в перші роки після запровадження, що дало змогу рекапіталізувати Банківський страховий фонд.

Метою управління зобов'язаннями є контроль над джерелами фінансування банку. Ключовим аспектом управління є ціна (тобто процентна ставка та інші умови, запропоновані щодо депозитів та інших позик) з метою досягнення обсягу та вартості бажаного. З метою відкриття нових джерел фінансування аналітики звернулися до більш складних фінансових ринків та ринків облігацій. Це означає, що привабливі можливості кредитування можуть бути легко профінансовані за рахунок випуску облігацій. Таким чином, борг як джерело фінансування має перевагу порівняно з депозитами. Ускладнення боргових ринків грошей є вигідним для банків, оскільки цей ринок забезпечує їм гнучкість під час пошуку джерел фінансування і розподілу ризиків, що робить більш легким для банку пошук ліквідних ресурсів. Більш того, легкість залучення коштів дала

змогу банкам збільшити свій кредитний портфель кредитів і диверсифікувати свої джерела фінансування. Тут слід пригадати гіпотезу Модильяні-Міллера, яка полягає в такому положенні: якщо фінансування діяльності підприємства вигідніше за рахунок позичкового капіталу, а не за рахунок власних джерел коштів, то власники акцій підприємства зі змішаною структурою капіталу можуть продати частину акцій свого підприємства, використавши виручені кошти на покупку акцій підприємства, що не користується залученим фінансуванням, отже, заповнити недолік у фінансових ресурсах за рахунок позичкового капіталу. Говорячи про можливість застосування теореми Модильяні-Міллера до банківської діяльності, Міллер відповідає: «І так, і ні» [10]. З одного боку, на його думку, цінні папери, що пропонуються банками, не мають будь-яких особливостей, які б давали змогу вивести їх з-під «юрисдикції» «моделі М & М». З іншого боку, не слід забувати про властиву виключно банківським цінним паперам специфіку, а саме про наявність урядових гарантій, які слугують захистом емітованим паперам. Таким чином, ринок банківського капіталу існує за законами, які часто-густо диктуються ззовні, саме тому Міллер не може однозначно ствердно відповісти на запропоноване запитання. Потрібно пам'ятати також про існування численних як балансових, так і позабалансових джерел капіталу банку. Урядові гарантії на банківські депозити та інші пасиви не поширюються на корпоративні цінні папери, що впливає на вартість залученого з цих джерел капіталу. Звичайні акції – найдорожче джерело банківського капіталу, адже, скорочуючи витрати, банки прагнуть використовувати інші боргові інструменти.

Для вимірювання ризику ліквідності українські банки використовують структуру активів і пасивів, побудовану з урахуванням термінів операції щодо кожної валюти. Для оцінки ризику ліквідності будується календар грошових потоків – розклад платежів за відсотками і основною сумою боргу. Він схожий на календар переоцінки, що використовується для контролю процентного ризику, з тим винятком, що в останньому основне значення має дата зміни ціни, в календарі грошових потоків акцент зроблений на дату виплати відсотків і основної суми боргу. З метою контролю за станом ліквідності банків Національний банк установлює такі нормативи ліквідності: миттєвої ліквідності (Н4), поточної ліквідності (Н5) та короткострокової ліквідності (Н6). Слід зауважити, що ці показники не змінювалися та не реформувалися докорінно, хоча банківська система пройшла через кризи, які були пов'язані з ліквідністю. Нові вимоги до капіталу банків затверджені Постановою Правління НБУ «Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 12 травня 2015 року № 312 [14]. З січня 2019 року для системно важливих банків встановлюються значення нормативів миттєвої ліквідності (Н4) не менше 30%, максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) не більше 20%.

Висновки. Провідну роль в розробці методологічних положень відіграють директивні документи Базельського комітету з банківського нагляду. Пріоритетними завданнями банківського нагляду є трансформація підходів відповідно до конкретних вимог та суверенних ризиків. Основними складовими успіху банківського бізнесу є:

1) детальне дослідження специфіки клієнтської бази з метою виявлення основних потреб та очікувань клієнтів, а також розроблення нових продуктів та послуг;

2) реструктуризація доходів банку з метою підвищення частки комісійних доходів в загальній структурі доходів; з цією метою можливим є введення гнучких тарифів на обслуговування, які дають змогу варіювати

рівень тарифного навантаження на клієнта залежно від фінансового положення та потреб;

3) дослідження структури кредитного портфеля з метою мінімізації кредитних ризиків.

Банківська система України потребує відновлення шляхом запуску механізмів кредитування, а також підвищення довіри населення до банків. Оскільки протя-

гом останніх років багато банків зазнали банкрутства, необхідним є проведення дослідження для визначення того, скільки банків постраждало внаслідок кризи ліквідності з метою визначення слабких місць регулювання та етапів поступового запровадження рекомендацій Базельського Комітету, які повинні мати стимулюючий ефект.

Список використаних джерел:

1. Базельський комітет банківського нагляду, Третя Базельська угода (Third Basel Accord) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org>.
2. Directives 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 on the capital adequacy investment firms and credit institutions / The European Parliament and the Council. – 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ec.europa.eu/finance/bank/regcapital/index_en.htm.
3. Directives 2006/49/EC of the European Parliament and the Council. The capital adequacy of investment firms and credit institutions / The European Parliament and the Council. – 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.eur-lex.europa.eu.
4. Directive 2013/36/EU on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms (CRD IV) / The European Parliament and the Council. – 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ec.europa.eu/finance/bank/regcapital/legislation-in-force/index_en.htm.
5. Directive 93/6/EEC of 15 March 1993 on the capital adequacy of investments firms and credit institutions / The European Parliament and the Council. – 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ec.europa.eu/finance/bank/regcapital/legislation-in-force/index_en.htm.
6. FDIC Law, Regulations, Related Acts // Federal Deposit Insurance Corporation. – 1991 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.fdic.gov/regulations/laws/rules/6500-3400.html>.
7. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року // Постанова Правління НБУ від 18 червня 2015 року № 391. – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua/doccatalog.
8. Koch T. Bank management / T. Koch, S. MacDonald. – Mason : Thomson Higher Education, 2006. – 562 с.
9. Методологические аспекты управления банковскими рисками. Финансовый менеджмент. – 2001. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dis.ru/fm/arhiv/2001/1/2.html>.
10. Modigliani F. The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment / F. Modigliani, M. Miller. // American Economy Reviv. – 1958. – P. 261–297.
11. Про схвалення методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України : Постанова Правління НБУ № 361. – 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua/doccatalog.
12. Методичні вказівки з інспектування банків. Система оцінки ризиків : Постанова Правління НБУ № 104. – 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua/doccatalog.
13. Regulation (EU) №575/2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms (CRR) / The European Parliament and the Council. – 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ec.europa.eu/finance/bank/regcapital/legislation-in-force/index_en.htm.
14. Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Правління НБУ від 12 травня 2015 року № 312. – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12>.

Аннотация. Трансформация финансовых рынков повлияла на состав банковского баланса таким образом: с одной стороны, наблюдается значительный рост важности пассивов и развития, например, рынка CD; с другой стороны, наблюдается значительное расширение межбанковского рынка, где банки могут легко покупать и продавать избыточную ликвидность. Базельский комитет разработал ряд мероприятий стандартов капитала и ликвидности, которые направлены на укрепление банковской системы. В последние годы управление активами и пассивами приобрело большое значение в управлении банком.

Ключевые слова: баланс банка, активы, пассивы, банковское регулирование, Базельский комитет по банковскому надзору, управлению активами и пассивами, управление ликвидностью.

Summary. The transformation of the financial markets has affected the composition of banks' balance sheet: on one hand there has been a significant growth in the importance of the liability side and the development for example, of CD markets; on the other hand, there has been a significant expansion of the interbank markets where banks can easily buy and sell excess liquidity. Basel Committee has developed a raft of measures on capital and liquidity standards, designed to strengthen the banking system. In recent years Banks Asset & Liability Management (ALM) has gained greater importance in bank management.

Key words: banks' balance sheet, assets, liabilities, Asset & Liability Management (ALM), liquidity management, Basel Committee on Banking Supervision.